

Bilaga 3 Framtida insamlingsystem och anläggningar

Utställningsversion

Framtida insamlingssystem och anläggningar

Kommunens avsikt med denna avfallsplan och övrigt miljöarbete är att vi ska skapa förutsättningar för invånarna och kommunens verksamheter att göra bra miljöval när det gäller konsumtion och avfallshantering, samt att bidra till de mål som finns inom EU och nationellt.

I denna bilaga beskrivs de utmaningar som finns och behov av förändringar och utveckling.

Insamlingssystem

Idag hämtas huvuddelen av rest- och matavfall i kärl, men bottentömmande behållare för mat- och restavfall och containrar för restavfall/blandat avfall förekommer också. I skärgården hämtas avfall framförallt i säckar. En utförlig beskrivning av insamlingssystemet finns i nulägesbeskrivningen i Bilaga 2. Av arbetsmiljöskäl förespråkas maskinella system och andelen bottentömmande behållare, liksom matavfallssystem där pumpbart matavfall hämtas med sugbil förväntas öka.

Från och med 2021 ska insamlingen av förpackningar och returpapper skötas av ett tillståndspliktigt insamlingssystem (TIS). Detta innebär att 60% av alla bostadsfastigheter ska erbjudas bostadsnära borttransport av förpackningsavfall och returpapper och från år 2025 ska alla bostadsfastigheter erbjudas. Kommunen bär fortsatt ansvaret för att informera hushåll och verksamheter om skyldigheten att sortera och ansvarar för tillsynen på insamlingsplatser samt hur företag hanterar sitt avfall lokalt. Den som utgör TIS kommer troligtvis påbörja insamling på fastlandet i för att sedan utöka insamlingen i skärgården. Det nya insamlingssystemet gör det möjligt att vända siffrorna som visar missnöje och underlätta för hushåll och verksamheter att återvinna sitt producentansvarsavfall.

Den nya förpackningsförordningen innebär att det kommer att bli lättare för hushållen att återvinna mer.¹ Tillsammans med utökad information till hushållen ska den ökade tillgängligheten till sorteringskärl bidra till ökad återvinning och minskad förbränning av förpackningar. Den bostadsnära hämtningen av tidningar och förpackningar medför en förbättrad service för hushållen. Samtidigt kommer dock transporterorna förmodligen att öka, vilket innebär ett avsteg från avfallsplanens strävan att nå en mer energieffektiv insamling. För närvarande (2020) är det ännu inte klarlagt hur insamlingssystemet kommer att se ut.

En annan förändring som träder ikraft 2021 innebär att samtliga fastighetsägare ska erbjudas separat matavfallsinsamling, om inte kommunen har beviljats undantag av Naturvårdsverket.

Ökat behov av gemensamma platser för avfall

I kommunen förekommer undermåliga vägar där sopbilar förvisso kan komma fram men till priset av en dålig arbetsmiljö och hög risk för olyckor. I Skärgården hämtas fortfarande huvuddelen av avfallet i säck vilket i sig är ett högriskmoment. Dessutom hämtas säckarna med småbåtar som lägger till vid enskilda bryggor eller med fyrhjulingar med släp som tar sig fram på småvägar, stigar och stenhällar. Arbetsmiljön för avfallshämtarna måste förbättras på dessa platser. Om inte infrastrukturen ändras drastiskt så att hämtningsfordon som kan tömma kärl kommer fram är enda alternativet att etablera gemensamma hämtplatser, dvs platser där flera fastighetsägare lämnar sitt avfall. Behovet av gemensamma platser bedöms öka i samband med att den nya förpackningsförordningen träder i kraft. Dessa gemensamma platser kan också komma att kompletteras med separat insamling av exempelvis textilier, men också av material som vi idag inte sorterar ut separat, såsom förpackningar i trä och keramik.

¹ Förordning (2018:1462) om producentansvar för förpackningar

Behov av lättillgängliga insamlingsplatser för grovavfall m.m.

Allt avfall kan inte hämtas vid fastigheten men tillgängligheten för att lämna sorterat avfall behöver öka. Det ska vara lätt att lämna allt avfall som uppstår i hushållen på rätt plats. Det gäller även sådant som inte är förpackningar eller mat- och restavfall. Det bör därför finnas platser för att lämna exempelvis farligt avfall i anslutning till platser som invånare besöker regelbundet för att göra andra ärenden. Insamling av grovavfall behöver förfinas så att mer möbler och hushållsryklar kan gå till återbruk, lagning eller hanteras så att mer av materialet kan gå till återvinning. Detta är en utmaning då vi samtidigt ska underlätta för hushållen att lämna det de vill bli av med. Återvinningscentralen på Eriksö är centralt placerad och relativt lättillgänglig. En mobil återvinningscentral som ställs upp på olika platser i kommunen kommer dessutom att användas som komplement till annan insamling.

Kommunens ökade ansvar för bygg- och rivningsavfall

Bygg- och rivningsavfall som inte produceras i yrkesmässig verksamhet kommer att omfattas av kommunens avfallsansvar från 1 januari 2023, men på många återvinningscentraler tar kommunerna emot denna typ av avfall mot betalning redan idag. På grund av platsbrist har det dock inte varit möjligt att göra detta på återvinningscentralen på Eriksövägen. Efter ombyggnad kan förutsättningarna komma att ändras. Detta är ett avfallsslag där mängderna är stora och miljöpåverkan kan vara omfattande vid felhantering och det är viktigt att kommunen verkar för att en god hantering av byggavfall underlättas. Vaxholms kommun har en stor skärgård med många fritidshus, men även ett stort antal permanentboende. Det sker en omfattande ny- och ombyggnation på öarna och hanteringen av avfallet från dessa byggnationer kan medföra dyra transporter för fastighetsägaren. För att undvika att exempelvis tryckimpregnerat trä eldas upp i stället för att tas omhand på rätt sätt behöver möjligheterna att hantera byggavfallet på ett miljörätt sätt förbättras i skärgården.

Det finns indikationer på att dumpning och eldning av byggavfall och då av specifikt tryckimpregnerat trä förekommer i skärgården vilket behöver åtgärdas. En viktig faktor är att följa upp hur avfallet hanteras vid rivningar. SRMH och kommunens byggnadsnämnd delar tillsynsansvaret för avfallshantering i bygg- och rivningsverksamhet. SRMH ansvarar för operativ tillsyn över hur avfallet hanteras vid bygg och rivning, vid transporter och på anläggningar. Byggnadsnämnden utövar tillsyn över hur själva rivningen går till och över formella moment i avfallshanteringen, till exempel inlämnande av anmälan om rivningsåtgärd och kontrollplan.² Det är oftast fastighetsägaren eller byggherren som är ansvarig för att avfallet hanteras korrekt. En annan viktig åtgärd är att se över och öka informationen till hushåll, fastighetsägare och byggherrar om hur man kan bli av med sitt bygg- och rivningsavfall. Förutom att möjliggöra lämning på återvinningscentralen på Eriksövägen bör möjligheterna att samla in bygg- och rivningsavfall via återvinningsfärjan undersökas.

Behov av förbättrad hantering av avfall från fritidsbåtar

Då många båtar vistas i kommunens vatten utan att nödvändigtvis besöka större hamnar är det angeläget att se över behovet av att ta emot båtars toalettavfall och annat avfall i övriga delar av skärgården för att minska utsläppet av avloppsvatten till Östersjön. Förbättrade möjligheter att lämna avfall från båtar och det rörliga friluftslivet är frågor som rör flera kommuner och som därför behöver samordnas.

Anläggningar för omlastning och behandling

I kommunen saknas anläggningar för omlastning och behandling av mat- och restavfall (april 2020). Sådana omlastningsplatser kan dock komma att behövas i framtiden, för att klara en transporteffektiv avfallsinsamling. Restavfallet behandlas vid Stockholm Exergis anläggning i Brista i Sigtuna kommun. . Matavfall behandlas i Uppsala på Uppsala Vattens anläggning. Behandlingsanläggningar för mat- och

² Naturvardsverket.se,

restavfall finns förutom i Uppsala och Brista även i Högdalen (Stockholms stad), Gladö (Huddinge kommun) och i Högbytorp (Upplands Bro). Bristaverket kommer att kompletteras med en automatiserad sorteringsanläggning för att öka utsorteringen av plast och metall från restavfallet.

Ökad insamling av förpackningar kommer förmodligen att leda till ökat behov av omlastningsplatser för denna typ av avfall under avfallsplaneperioden.

Återvinningscentraler

Eriksö återvinningscentral byggs om 2020 och kommer efter ombyggnaden att vara en modern återvinningscentral med fokus på återbruk.

Återvinningsstationer

Idag finns FTI:s återvinningsstationer för förpackningar och tidningar på åtta platser i kommunen. Dessutom finns behållare för glas och/eller tidningar på ytterligare 15 platser. När bostadsnära insamling införs kommer behovet av återvinningsstationer att förändras. De kommer förmodligen att finnas kvar under många år, eftersom införandet av bostadsnära förpackningar kommer att ske successivt, men de kommer inte att behöva ha lika stor kapacitet som idag. Även när bostadsnära insamling är fullt utbyggd kommer det att behövas återvinningsstationer där så kallade skrymmande sällanförpackningar kan lämnas, exempelvis stora mängder wellpapp.

Framtida avfallsmängder

Befolkningen i Vaxholm förväntas öka de kommande tio åren. År 2019 uppgick invånarantalet till ca 12 000 fastboende och enligt kommunens befolkningsprognos förväntas antalet invånare vara ca 15 800 år 2030. Tillväxten sker framförallt på Rindö, Resarö och Vaxön.³ En ökad befolkning leder till ökade avfallsmängder, även om målsättningen är att avfallsmängderna per person ska minska. Ett ökande nyttjande av fritidshus genom permanentning och förlängd säsong kan också komma att leda till ökade avfallsmängder.

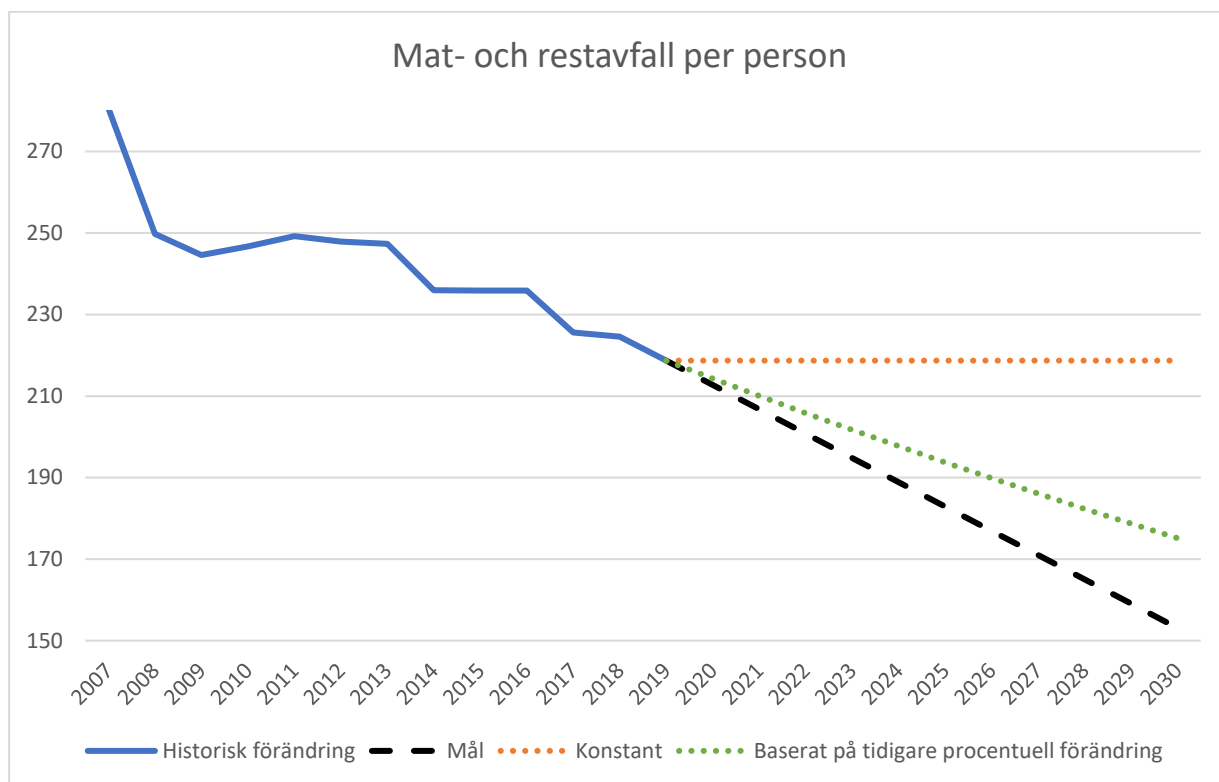
Mat- och restavfall

Årlig statistik avseende insamlade mängder rest- och matavfall i Vaxholm finns i Avfall Sveriges databas AvfallWeb för åren från 2007 och framåt. Under 2007-2011 har de totala mängderna insamlat mat- och restavfall i kommunen varierat, men under föregående avfallsplaneperiod (2012-2020) har de totala mängderna minskat relativt stadigt. Eftersom befolkningen har ökat under perioden har avfallsmängden per person och år minskat ännu mer.

Utvecklingen avseende avfallsmängder för åren 2007-2018 framgår av Figur 1. Den gröna prickade linjen visar utvecklingen fram till 2030 om mängderna minskar i samma takt som det senaste decenniet. För att nå målet att mängden mat- och restavfall ska minska med 30 % krävs dock en minskning av mängderna enligt den svarta streckade linjen. Den orange prickade linjen visar ett scenario där mängderna avfall är densamma som 2019.

År 2019 samlades 2 700 ton mat- och restavfall in i Vaxholm. Om målet att minska mängderna med 30 % per invånare uppnås kommer mängden mat- och restavfall vara drygt 150 kg per person och år, dvs totalt ca 2 400 ton, beräknat på 15 800 invånare.

³ Mål och riktlinjer för bostadsförsörjning i Vaxholms stad 2018-2020

Figur 1 Insamlade mängder mat- och restavfall per person och år. Svart linje visar hur utvecklingen måste ske för att målet att minska avfallsmängderna med 30 % mellan 2020 och 2030 ska nås. Grön linje visar utvecklingen om den sker i samma takt som tidigare. Orange linje visar hur det ser ut om avfallsmängderna inte minskar utan ligger kvar på 2018 års nivå.

Grovavfall

Mängderna grovavfall som samlas in på ÅVC har under den senaste avfallsplanepreioden varit ca 140 kg per person och år. I de flesta närliggande kommuner är motsvarande siffra ännu högre. Under 2019 samlades en lägre mängd, ca 90 kg per person in. Mängderna som samlas in i Vaxholm varierar dock ganska kraftigt mellan åren och det är dessutom oklart om ombyggnaden av ÅVC på Eriksö kommer att påverka de insamlade mängderna. Det är därför viktigt att följa upp hur mycket som samlas in under de kommande åren och att fortsätta arbeta för att mängderna ska minska.

Material till återbruk

En viktig förutsättning för att möjliggöra att mängden grovavfall minskar är att användbara föremål lämnas till återbruk i stället för till grovavfallsinsamlingen. Det ställer krav på ökade utrymmen för återbruk på ÅVC och att återbruksmaterial kan lämnas på mobil ÅVC. Det finns även behov av att förbereda grovavfall för återanvändning i ökad utsträckning. Att förbereda avfall för återvinning är en typ av avfallshantering som genom kontroll, rengöring eller reparation gör att produkter eller komponenter som blivit avfall kan återanvändas. Även detta kräver utrymme på återvinningscentralen, eller i dess närhet. Möjligheten att demontera grovavfall för att kunna separera olika materialslag för ökad materialåtervinning ställer också krav på att såväl utrymme som personal finns tillgänglig på ÅVC:n

Fett från fettavskiljare m.m.

Fett från fettavskiljare hämtas av entreprenör och behandling sker vid Uppsala vattens anläggning. Avtal finns fram till 2021-12-31. Enligt beslut i Mark- och miljööverdomstolen i mars 2020 utgör fett från fettavskiljare verksamhetsavfall och omfattas därmed inte av kommunalt ansvar. Huruvida hantering av fett från fettavskiljare och spillfett från restaurangers stekbord m.m. kommer att omfattas av kommunens insamlingsansvar när begreppet hushållsavfall ersätts av begreppet kommunalt avfall är dock ännu inte avgjord. Miljö- och hälsoskyddsmyndigheten i respektive kommun avgör huruvida ett

visst avfallsslag är att betrakta som avfall som kommunen ansvarar för, men domen kommer att vara vägledande och kan innebära förändringar. Oavsett vem som ansvarar för insamling och behandling är det viktigt att fettavskiljare töms regelbundet för att undvika igensättning av avloppsledningsrör som kan orsaka översvämningar och andra problem. Verksamheter kan idag (oktober 2019) anlita valfri entreprenör för insamling av spillfett.

Avfallsplanens koppling till Översiktsplanen och andra styrdokument

Vaxholms stads översiktsplan är från 2013 och arbetet med att ta fram en reviderad översiktsplan påbörjades 2018 med målet att planen ska antas under hösten 2021 för att börja gälla från 2022.

I Vaxholms nuvarande översiktsplan anges under rubriken *Riktlinjer för planering* att

- Planering av nya bebyggelseområden ska beakta kommunens avfallsplan och möjliggöra en effektiv och långsiktigt hållbar avfallshantering.
- En minskning av avfallet och en ökad återanvändning ska underlättas genom att skapa fler återvinningsstationer.

I översiktsplanen anges att kommunen bl.a. behöver avsätta mark för återvinningsstationer för att öka insamlingen av förpackningar. Planen anger också att lämpliga platser för återvinningsstationer ska beaktas i kommande planering på mer detaljerad nivå och i samråd med Roslagsvatten AB.

Återvinningsstationer ska vara lättillgängliga, iordningställda och skyltade för att förenkla och förbättra insamlingen.

I översiktsplanen anges vidare att framtida lösningar och platser för avfallshantering med hänsyn till framkomlighet ska samrådas med Roslagsvatten AB och beaktas i kommande detaljplanering av ny och befintlig bebyggelse, insamlingsplats eller vid fastigheten.

Av översiktsplanen framgår också att kommunen ska verka för att främja regionala lösningar för avfallshanteringen med andra kommuner och berörda aktörer.

I kommunens Blåplan 2017-2030 anges dessutom följande:

- Kommunen ska verka för att minska andelen marint skräp och mikroplaster
- Skräprensning bör utföras i kommunens vattenområden.
- Vid revidering av den kommunala avfallsplanen identifiera och belysa hur avfallshanteringen kan bidra till att minska uppkomsten av marint skräp och mikroplaster samt sätta upp målsättningar för ett sådant arbete.

Dessutom definieras följande utredningsbehov:

Inventering av hur avfallshanteringen sker i fritidsbåtshamnar och marinor i syfte att belysa behovet av fler åtgärder för omhändertagande av skräp som t ex fler återvinningsstationer, ökad tömningsfrekvens och möjlighet att lämna grovavfall till en mobil tömningsstation.